

טור' זטורנסקי מרדכי (מוטלה)

21342

בן חיה ודויד

נולד ב- 1919

שרת בגדוד "דרור" (14)

נפל ב- 9.7.1948

בקרב בפקועה.

זטורנסקי מרדכי ("מוטלה")

בן דויד ורחיה. נולד ב־1919 בניסבין, ליד
ברנוביץ, פולין. היה באזור הרוסי עם
חלוקת פולין ובבוא המועד התגייס לצבא
הרוסי. היה תותחן ונלחם בחזית פינלנד.
גם נפצע. עם גמר מלחמת־העולם שוחרר
ושאף לעלות לארץ־ישראל. היה חבר
תנועת "דרור" ובמאי 1947 נשלח מטעם
תנועתו לארגון ה"בריחה" בבאד־ריכנהאל
שבגבול אוסטריה־גרמניה. עם סיום
תפקידו עלה לארץ בתחילת 1948. ישב

בתל־אביב, חי זמן קצר חיי אורח והתגייס לשירות מלא. היה בעל
כושר ארגוני רב ובמלחמה הצטיין באומץ־לבו.
נפל בקרב פקועה ביום 9.7.1948. הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות
בעפולה ב־25.7.1948.

רקע על הקרב

אנשי-כרמלי הוצאו להתארגנות. ובמשלטים הקדומניים שמצפון לג'נין —
בטוקייבלה, ג'למה ועראנה — נשארנו אנחנו.

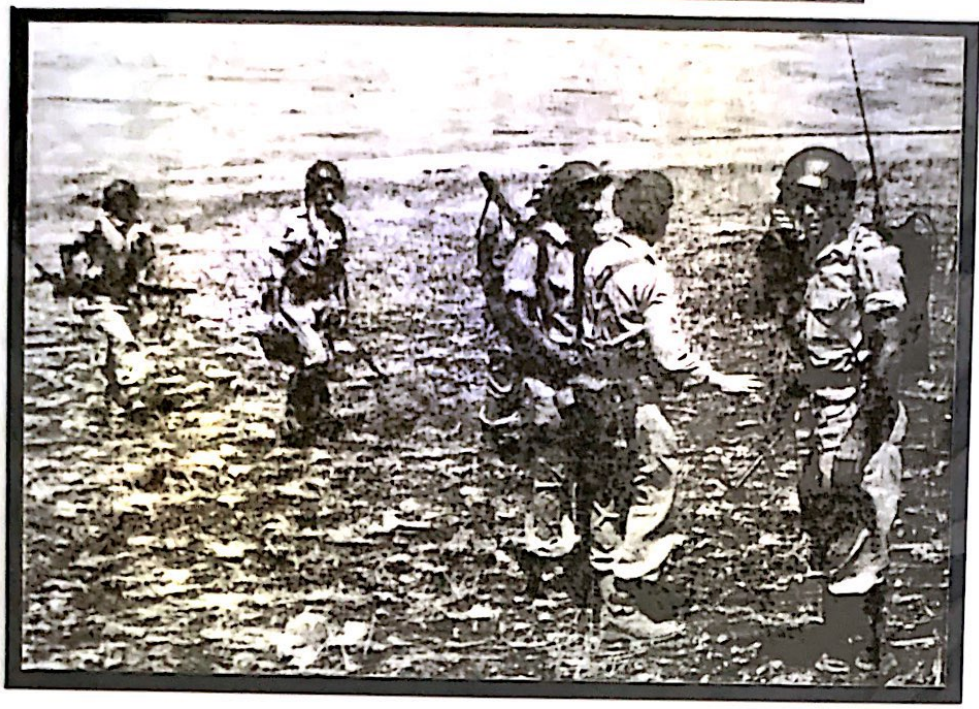
ניצלנו את הימים לפעולות סיוך וחטירה בסביבות העיר. בין היתר, ביקרנו גם
בסקוועה. כפר זה לא נכבש בימי הקרב, אך הגיעונו שמועות, שהכפר נעזב ע"י מרבית
הושביו ולוחמים מועטים מחזיקים בו. קשה היה להאמין, שאנשי סקוועה ההצופים והנועזים
יטשו את ביתם. ברם, נוכחנו לדעת, כי אכן כך היה. חוץ מכמה ערבים כמעט ולא היו
אנשים בכפר. החילונו בתריסת הבתים, אך לא הסמקנו. — בידיעה אלוטית נצטוונו
לחזור מיד למוקייבלה, טור משודיני-אויב נראה יוצא מג'נין לצד מזרח. — היה חשש
שנתקל בו.

אך לא נתיאשנו מכיבוש ג'נין. בליל ה-9 ליוני 1948 יצאה פלוגה להתקפה על
בניין-המשטרה. שתי מחלקות וכיתת-הבלנים בפיקודו של עמנואל ברשי היו בחזקת פורצים
וחיפוי קרוב. ומחלקה מוגברת, בפיקודו של יוסף שטדלר, שימשה להבטחת אזור-הפעולה.
הכוח התקדם דרך העיר ממזרח לעבר תחנת-המשטרה. תוך התקדמותם פוצצו
שלושה מן הבתים הגדולים, תפסו עמדות-חיפוי מול המשטרה ופתחו באש-מרתקת. האויב
הטיב באש נשק אוטומטי מכמה אשנבי-הבנין, אך הם שותקו מיד על ידי פגזי-פיאטים.
שטורו לעברם. התבלנים זחלו בחיפוי זה והניחו את הבונגלורים על הגדרות ופרצו אותן.
הכוח-הפורץ חדר אל התצר, והתבלנים קרבו אל הבנין להניח את סקיקיות-החומר.
אלא שכאן נתגלה, כי הבנין סבוך אף הוא בקונצרטיות. לא היתה ברירה אלא להניח
את החומר בלתי ערוך כראוי, בלי יכולת להצמידו ישר אל הקיר. גם המקום שנקבע

לסריצה היה ליד המגדל, הוא המחוזק ביותר בבטון, וכשאירעה ההתפוצצות — לא
נקבה בקיר אלא חור קטן כדי הכנסת-הראש בלבד, ודרכו אי-אפשר היה לפרוץ פנימה.
ברשי ואנשיו, עז רצונם לכבוש את המשטרה, ויהי-מה. הם ניסו לפרוץ את השער,
אך לא הצליחו. לאחרונה — הציבו מרגמת 2" במרחק כמה עשרות מטר אל חוהו של
אחד האנשים, ובכיוון ישר המטירו כמה פגזים אל השער, אך גם הפעם לא נבקע.
הכוח הוכרח לסגת דרך פירצת-הגדר ולשאת את הפצועים עמו. בשעת הנסיגה נפצעו
אנשים נוספים והרשאו חזרה אל הבסיס.

או נוכחנו, שהכוח, שהחזיק במשטרה, מועט היה ביחס, ואלמלא תקלת הפריצה
יתכן וג'נין היתה נשארת בידינו. היתה זו הרגשה מרה על חישג שחזמץ בצורה כה
צורבת ומעלה-הרון, אך בינתיים נכנסה ה-חפוגה הראשונה לתוקפה והגדרו החיטב על
קיר-המשלטים ג'למה-ערבונה-פ'קועת.

בתעסוקה המבצעית

תיאור הקרב

הבסיסה ביעמק ג'נין

יחידות גדוד "גדעון", שהחזיקו במערך ג'נין והגלבע במשך ימי התפוגה. התחלפו ע"י פלוגה מגדוד "דרור", שתפסה את משלטיהם ובאה במקומם. בהתאם להערכות הכוחות החדשה לקראת התאחדות הקרבות נקבע גדוד "גדעון" כרזרבה חזיתית, והופקע מסמכותה של החטיבה; וגדוד "דרור" אחראי היה לגזרה הדרומית של מרחב החטיבה. אנשי "דרור" עדין לא הספיקו להקתגל למשלטיהם החדשים ולתהות על בעיותיהם ותנאיהם ובטרם תסתיים ההפוגה פתחו יחידות פקודיות בהתקפה.

הדבר התחיל פקודות. הקשר היחזק ע"י מחלקה אחת. שהגיעה אליו בלילה אור 9.7.48, עם בוקר, פשיצאה יחידה לתחום את העשדה שמדרום-מערב לכפר. נתקלה בקבוצת ערבים בקרבתה; הללו פתחו באש. אנשינו השיבו לעומתם ונסוגו בחזרה אל פנים הכפר. לאחר פקודה חזרו לתפוס את העמדה, ונתברר, כי הערבים לא היו בה. שעתים ומשהו לאחר מכן החלטו פלוגות גדולות של ערבים מקומיים בהנהגתם של חיילים עיראקים, הקיפו את הכפר מן השלשה עברים — מערב, דרום ומזרח. — המטירו עליו את אשם והסכימו את כל מבואותיו. המחלקה, שהיו בה כ-20 איש. החזיקה מעמד בפני התקפות הנשנות של הצפים על הכפר. אף על פי שכבר היו לה כמה נפגעים. מפקד הפלוגה. שהגיע אותה שעה לכפר במשוויו, קיבל לידו את הפיקוד. המחלקה נחלקה לחוליות כנות 2-4 איש. כשפל אחת מהן מגיחה ופורצת במפתיע מעבר אחר של הכפר ומכה בריכוזים הקלושים של האיוב הצר, תוך קרב בין פתים והטלת רימונים בקבוצות שנתקלו בהם. לכשנתקלו ביחידות מוגברות. — נסוגו לעבר אחר. בדרך הזה גרמו לאיוב אבידות מרובות. לחימת זו בין הפתים, שנמשכה כ-5 שעות. התישה את כוחות האנשים. התחמושת תחלה לאזול, ותכיתור מסביב נתהדק. לא היו כל סיכויים לקבל תגבורת, והחלט לסגת. הפצועים ומרגמת 3" היוכנסו למשורין שבא עם המ"פ והנהג פרץ בלא כל אבטחה את הטבעת והצליח להגיע למוקיבלה בשלום. כשכל גלגלי משורינו מנוקבים. לאחר צאת המשורין נתרכזה המחלקה ובמכת"אכ מכל כלי נשקה פרצה צפונה אל בין משוכות האבנים והצברים וניתקה את מגעה עם האיוב. הגדרות שימשו מחסה טוב ובטוח. והיחידה הצליחה לגלות מעבר לרכס הגלבע ולרדת לפרדסי תליוסוף אבידות המחלקה היו 4 הרוגים וכמה פצועים. היחידה הגיעה לבסיס הגדוד במרחביה ומפקד הפלוגה חזר מיד למוקיבלה.

המערך שהוחזק בכוחות דלילים ונמתח מהגלבע עד לג'ון, לא יכול היה להפריש מתוכו אנרון, ואפילו קטן ביותר. למכת"נגד לקראת ההתקפה הכללית הממששת ובאה, שקרב-פקודה שימש לה כפתיחה. גדוד "גדעון" קיבל, בהתערבות מטה-החטיבה, היתר ממטה-החזית ולהפריש כוחות לבלית ההתקפה, ששערנה, כי תבוא בשני צירים: האחד לעבר ערבונה ומזאר, והשני על מוקיבלה. בו בלילה נעה פלוגתו של יוסף שטרך לערבונה לתחזיק בכפר ובמשלטים המקיפים אותו, כדי לחסום את הדרך למזאר, אשר שימשה נקודת המפגש הראשית לכל הגנת מערך-הגלבע. פלוגתו של ברושי נצטתה לצאת עם בוקר לכיוון מוקיבלה.

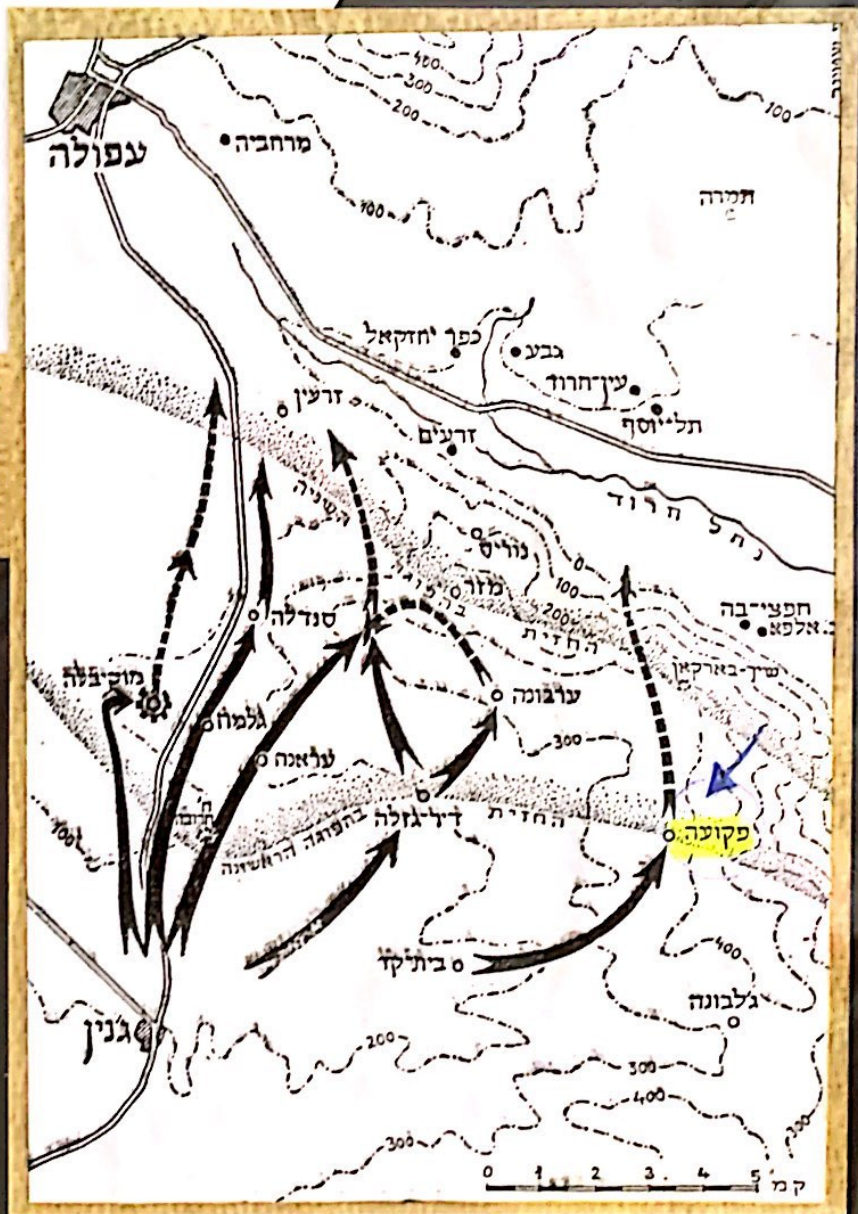
בתחילה בוקרו של ה-9.7.48, היום הראשון לגמר ההפוגה, התחילו העיראקים להרעיש את משלטי חרבת-חרובה שבדרך לג'נין, וכן את מוקיבלה ועראנה. זמן קצר לאחר מכן, החל חיל-הרגלים של האיוב, שהורכב ממקומיים, כשמפקדיהם וצוות הנשק האוטומטי והמסייע היו עיראקים, ובחיפוי משורנים שפעלו באנפיהם — להתקדם לעבר משלטי עראנה וכפר מוקיבלה.

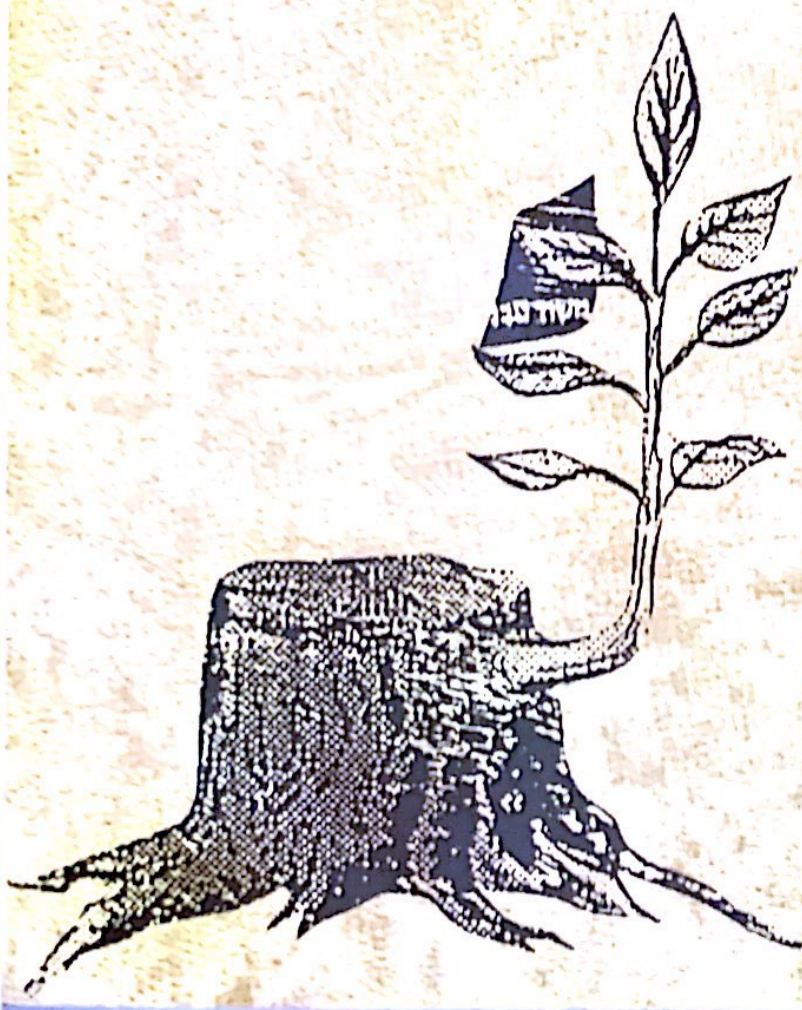
פלוגת-ברשי חנתה בזרעין וציפתה לתוראות. יצאתי לבדוק את המצב במשלטים הקדומנים. כשהגעתי לסנדלה, שבה היו מוצבות מרגמותינו הכבדות, הרעישו רגמינו את מוקיבלה הכפר, שכבר נתפס ע"י הערבים; כשהחלו פגזינו להתפוצץ בין הבתים, מיהרו הללו לברוח מערבה. חשתי לערבונה. אותה שעה נכנסו הערבים, תוך יריות ויללות, לדיר-גזלה, הרחוקה 1½-2 ק"מ דרומית-מערבית לערבונה. מצאתי את יוסף ואנשיו עוקבים אחר תנועות הערבים. הוריתי לאבטח את אנפיו וחזרתי לסנדלה לקבוע עם הרגמים חיפוי אש-מגן לפלוגת יוסף. את המפקד מצאתי במוקיבלה במטה פלוגת "דרור". מחנה-מוקיבלה הורעש הרעשה קשה, ולמטה הגיעה תשדורת מן היחידה, המחזיקה בעראנה ובמשלטים. המבקשת תגבורת מידית, לבל תאלץ לסגת בלחץ הכבד והולך. דרשתי מן המ"פ לסקר על היחידה להחזיק מעמד, כדי שפלוגת ברשי תספיק להגיע ולכבוש בחזרה את גילמה ומוקיבלה הכפר, ובכך תחליק את היחידה המתגוננת בעראנה. היה זה דבר שבהכרח נדי ליצב את הקו החדש, כשניסינו לשזב ולהתקשר עם היחידה כדי למסור את ההוראות. — לא הצלחנו בדבר; היחידה כבר נסוגה. הוריתי למ"פ לרכו את אנשיו למחנה מוקיבלה, להתבצר בו ובכית-הספר שמצפון לו. חזרתי לסנדלה. נשלח רץ להועיק מיד את פלוגת ברשי לסנדלה, וכאן החלו המאורעות להתפתח במהירות רבה.

מיומן המערכה

- דברת הוחקפה לסנוהיערוב עיי רובים, סעקלו סצד דבוריה.
- 26-6-48 כלילה נורו ירות על ספר-הגולן סצד תל-אל-קאסר.
- 28-6-48 יום ההסבקה של חיבות וחילות צה"ל.
- 30-6-48 התחבורה העברית בין שריד לגניבר הוחקפה באסירובים סצד גבעות סוביידל.
- 1-7-48 הקפה נוספת על התחבורה העוברת בין שריד לגניבר.
- 2-7-48 התחבורה הוחקפה שוב סכביש גניל; סן הוחקפו הקוצרים התגלים סעבדו בסדות סצמון לסוצע; אנשינו השיבו אש ושיחקו את התוקפים.
- יצריבל סור הוצת על ידי הערבים; אותה סעה הוחקפה לגניבר באש סרנסות; חבד אחד נסע.
- חלוצי-ירוח קלים במשלט סגרה.
- 3-7-48 שוב נחקפה התחבורה סכביש סריד-גניבר, סצד סן. נעזרה התקשתו בתחבורתנו סכקרת התבור.
- 6-7-48 גיפ של סקיקו הארי, שניסה לעבור את הפחסום סכביש סגרה סצד צמון, עלה על מוקשים — ססקוף ארים נהרג רב נסענו.
- כוח אויב בגודל של סתי כחלקות לערך חפס משלט במרחק של 2 קים מדרום לפקועה החל להתפר בו.
- 8-7-48 כוחות סקומים חקפו באש את אנשינו בסקועה.
- 9-7-48 נסתימה ההפוגה החלו הקרבות.

מקום נפילתו של מרדכי

מעבר למילים
מעבר לעולם
מעבר לתהום
מעבר להגיון
מעבר לרגשות
מעל לאהבה
מעל לאכזבה
מעל השנאה
מתחת לרקיע
מתחת לכוכבים
מתחת לדשא
מתחת לאדמה אתה שוכב